

Ders : 174**Konu : KUR'AN İLE AMEL ETMEK**

KUR'AN İLE AMEL ETMEK

İlahi kitapların indirilişinde ilk maksat ilâhî mesajın anlaşılması, ikincisi de yaşanmasıdır. Kur'ân-ı Kerîm'in indiriliş hikmeti de anlaşılacak ve yaşanacaktır. Nitekim Kur'ân-ı Kerîm'de:

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ*

“İşte bu (Kur'ân), bizim indirdiğimiz mübarek bir kitaptır. Buna uyun ve Allah'tan korkun ki size merhamet edilsin.”¹ buyurulmaktadır.

Kur'an'ı anladıktan sonra hayata geçirmemek olmaz. Bu sebeptedir ki:

“Andolsun, size, içinde şanınız/şerefınız bulunan bir Kitap indirdik. Aklınızı kullanmıyor musunuz?”² âyetinde “içinde şanınız/şerefınız bulunan bir kitap” kısmını, Sehl b. Abdullah “içindeki hayat veren şeylerle amel etmek” şeklinde tefsir etmiştir.³ Tabî ki, Kur'ân üzerinde sadece tefekkürle yetinip, onu hayata geçirmedikçe, istenilen neticeyi elde etmek mümkün değildir.

Kur'an'ı Rabbimizin bizlere yolladığı bir mektup gibi algılamak, insanda onu anlama duygusunu harekete geçirir. Bir dostumuz bile bir mektup gönderse “isteği nedir?” diye merak eder, anlamaya çalışırız. Çünkü anlamadan isteğini yerine getirmemiz mümkün değildir.

Kur'an'da, Allah Resûlü'ne kitap ve hikmet indirildiği, bilmediği şeylerin kendisine öğretildiği beyan edilmektedir.⁴ Kitaptan maksad Kur'an'dır. Hikmet ise genellikle sünnet olarak yorumlanmıştır. Kitapta muhkem ve müteşâbih olmak üzere anlaşılması kolay ve zor olan âyetler vardır. Mânâsı zor olan âyetlerin anlaşılması Hz. Peygamber'in rehberliğinde gerçekleşebilecek bir husustur. Çünkü Kur'an'da kapalı kalan bazı konuların açıklanması, Hz. Peygamber'in sünneti sayesinde gerçekleşmiştir. Bir hadîs-i şerifte de bu hususlar şöyle bir benzetme ile anlatılmıştır:

“Kur'ân'ı öğreniniz, onu okuyunuz. Kur'ân'ı öğrenen, onu okuyan ve gereğini yapan kişi, misk ile doldurulmuş bir kap gibidir; kokusu her tarafa yayılır. Kur'ân'ı öğrenip anlayabildiği hâlde gaflete dalan kişi ise içinde misk varken ağzı sıkıca kapatılmış kap gibidir.”⁵ Kur'ân'ı okuyan, anlayan ve onu yaşayan, âhirette birçok güzelliğe kavuşacak, ayrıca ebeveyni onun sayesinde arzu edilmeye değer lütuf ve nimetlere erecektir. Resûlullah (s.a.v.):

“Kur'ân'ı okuyan ve hükümleriyle amel edenin anne ve babasına kıyâmet günü parlaklığı dünyadaki güneşin parlaklığından daha kuvvetli olan bir taç giydirilir. O hâlde Kur'ân'ı bizzat uygulayan hakkında ne düşünürsünüz? (Onun sevabını siz takdir edin).”⁶

¹ En'am Suresi, 155. ayet

² Enbiya suresi, 10. ayet

³ Ahkâmü'l-Kur'ân, İmam Kurtubî, C.11, sh.466

⁴ Nisâ Suresi, 113. ayet

⁵ Tirmizî, Fezâilü'l-Kur'an 2

⁶ Ebû Dâvûd, Vitr 14

Yine Kur'ân'da namaz, oruç, zekât ve hacla ilgili hükümler vardır. Bu hüküm ve emirlerin yapılış şeklini ve tatbikatını gösteren, Allah Resûlü'nün sünnetidir. Namazların vakit ve rekâtları, orucun şekli, zekâtın nisâbı, haccın edâ tarzı, sünnetle açıklanan hususlardandır.

Dolayısıyla, Hz. Peygamber ve onun tatbikatı bilinmeden ibadetlerin icrâ tarzı anlaşılabilir.

Abdullah ibn Ömer (r.a.) Bakara sûresini öğrenmek için üzerinde tam sekiz sene durmuştur.⁷

O devirde Kur'an anlaşılıp yaşıyordu, günümüzde olduğu gibi manâsı bilinmeden sadece yüzünden okunmak veya ezberlemekle yetinilmiyordu. Kur'an hâfızı olmak, baştan sona Kur'an'ı yanlışsız olarak ezbere okumak değildi. İşte bundan dolayı olmalı ki, Kur'an'ı okuyup tatbik etmeye çalışan kimse, gıpta edilmeye değer bulunmuştur:

لَا حَسَدَ إِلَّا فِي اثْنَتَيْنِ: رَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَفْقَهُهُ بِهٖ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ.
وَرَجُلٌ آتَاهُ اللَّهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُهُ آتَاءَ اللَّيْلِ وَآتَاءَ النَّهَارِ.

“Ancak iki kişi gıpta edilmeye değerdir: Biri, Allah'ın kendisine Kur'an ihsan edip de gece-gündüz onu okuyarak uygulamaya çalışan; diğeri de, Allah'ın verdiği malı gece-gündüz infak eden kimsedir.”⁸

Kur'an-ı Kerîm, hükmüyle amel edilmek için nazil olmuştur. Bazı kimseler, Fâtiha'dan başlayarak hiç yanılmadan Kur'an'ı sonuna kadar okudukları hâlde hükmüyle amel etmeye önem vermezler.

Günümüzde de yaygın olan başka bir probleme Ebû Ümâme el-Bâhilî şu sözleriyle parmak basmıştır: “Kur'an'ı okuyunuz! (Duvarda) asılı Mushaf sizi aldatmasın! Allah, Kur'an'ın kabı olan kalbe azap etmez.”⁹

Hayata geçirilmeden Kur'an'dan beklenen güzellikler gerçekleşmez. İnsanın ve içinde yaşadığı toplumun müsbet yönde değişmesi ve yükselmesi, Kur'an'ın hayata geçirilmesine bağlıdır. Aksi hâlde, Resûlullah'ın (s.a.v.) şu sözünün ilk kısmının gerçekleşmesi umulurken, son kısmı gerçekleşir ki, bu da, insanlık açısından tahammülü imkânsız vahim sonuçlar doğurur:

إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهٖ الْآخَرِينَ

“Allah, bu Kelâm'la bir kısım kavimleri yükseltir, diğeri bir kısmını da alçaltır.”¹⁰ Resûlullah, Kur'an'ı ayrıca şifa olarak da zikretmiştir:

عَلَيْكُمْ بِالشِّفَائَيْنِ: الْعَسَلِ وَالْقُرْآنِ

“Şu iki şifalı şeye devam ediniz: Bal ve Kur'an.”¹¹

Bal, maddî bünyenin sağlığı için ne kadar yararlı ise, Kur'an da maddî hastalıklar için hattâ onlardan daha da fazla manevî yapının sağlıklı olması için elzemdir.

Rahmete nail olma, kuşkusuz Kur'an'ı uygulamaya bağlıdır:

“İşte bu Kur'an da, indirdiğimiz kutlu bir kitaptır. Artık ona tâbi olun, inkâr ve isyandan sakının ki, rahmete nail olasınız.”¹²

⁷ Muvatta, Kur'an 15

⁸ Müslim, Salâtü'l-Müsafirîn, 266-267

⁹ İhyâ, İmam Gazâlî, C.1, sh.969

¹⁰ İbn Mâce, Mukaddime 16

¹¹ İbn Mâce, Tıb, 7

¹² En'âm Suresi, 155. ayet

Kur'an'ın hakkıyla okunması, dil, akıl ve kalbin müstereken okunmasıyla gerçekleşir. Dil, tashîh-i hurûfa riâyet ederek tertîl ile okur; akıl, mânâları anlar; kalp ise emir ve yasaklara uyararak öğüt alır. Yani dil ağır ağır okur, akıl okunanı anlar, kalp de etkilenererek alınması gereken dersi alır.¹³

Mahşerde, güneşin tepeye dikildiği, herkesin kan ter içinde çırpındığı o dehşetli saatlerde, Kur'an'ın, kendisini okuyan ve hükümlerine göre yaşayan kimselere sağlayacağı büyük imkândan söz eden Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyuruyor:

“Kıyamet gününde, Kur’ân-ı Kerîm ile Onun buyruklarını tutup yasaklarından kaçan mü’minler ortaya getirilecekler. Kur’an’ın önünde en uzun iki sûresi, Bakara ile Âl-i İmrân bulunacak. O sırada bu iki sûre iki bulut gibi görünecek veya aralarında bir nur bulunan iki siyah gölgeliği andıracaklar, yahut bu iki sûre, kıyamet gününde sahiplerini savunmak üzere saf bağlayıp kanat germiş iki kuş sürüsü gibi gelecekler.”¹⁴

“Kim Kur’an’ı okur ve onunla amel ederse, Kıyamet günü başına bir taç giydirilir. Bu tacın ışığı, güneş dünyadaki herhangi bir evde bulunduğu takdirde, onun vereceği ışıktan daha güzeldir. Öyleyse, Kur’an’la bizzat amel edenin ışığı nasıl olacak, düşünebiliyor musunuz?”¹⁵ Resûl-i Ekrem (s.a.v.) buyurdu:

“Kur’ân’ı ezberleyen, yaşayışıyla O’nun hükümlerine ayna olan kimse, Allah’ın dostudur. Dolayısıyla onlara düşmanlık besleyen Allah’a düşmanlık beslemiştir. Onları dost edinen Allah’ı dost edinmiştir.”¹⁶

Kur'an'ın mânâsını anlama hususunu Hz. Mevlânâ, körlerin değnekle irtibatına benzetir. Mânâyı bırakıp Kur'an'ı sadece tecvidle okumada titizlik gösterenleri değnekle yürüyen körlere; hâfız körleri de içerisine Mushaf konulan sandığa benzetmekte ve şöyle demektedir:

“Değnek, körlerin hayat arkadaşıdır. Kur’an’ın mânâsını bırakıp kelimelerini ezberleyenler, “Kur’an sandığı” mesâbesindedir. Elbette Kur’an dolu bir sandık, bomboş bir sandıktan iyidir. Yükten ve eşyadan boş olan bir sandık ise; fareler, yılanlar ve akreplerle dolu olan sandıktan iyidir.”¹⁷ Mevlânâ bu sözleriyle Kur’an ehlini beş dereceye ayırmaktadır:

1. Kur’an’ın hem kelimelerini doğru okuyan ve hem mânâsını bilenler,
2. Kur’an’ın zâhirini / kelimelerini bilen, sır ve hakikatinden gâfil olanlar,
3. Kur’an’ın kelimelerini hıfzetmiş, Kur’an’a kılıf ve çekmece olanlar,
4. Kur’an’dan tamamıyla boş; ne dışını ne içini bilen, boş sandık gibi olanlar,
5. Kalpleri Kur’an’dan boş, fare ve yılan gibi fâsid fikir ve inançlarla dolu bulunanlar.

İlâhî kitapların asıl hedefi, tatbiktir. Yoksa onları sadece dille okumak; düzene koymak, yazmak ve çoğaltmak değildir. Zira bu tür ayrıntı sayılabilecek hizmetlere yoğunlaşmak, insanı asıl hedeften uzaklaştırabilir. Bu bakımdan Kur’an’ı yaşamayı hayatın merkezine almak gerekir.

Müslümanın hayatında Kur’an’ı okuyup anlama ve yaşamanın ayrı bir değeri vardır. Özellikle sekülerleşen günümüz dünyasında hayatı Kur’an’la yaşama gayreti ayrı bir anlam kazanmaktadır. Kur’an, doğumdan ölüme bütün hayatı kuşatan hükümler va’z etmektedir. “Bu dünya işi, bunun Kur’an ve dinle ne alâkası var?” diyebileceğimiz bir alan yoktur. Çünkü Kur’an her nefesimizin düzenleyicisidir. İşte bu sebeptir ki; Allah(c.c.), emir ve yasaklarını ihtiva eden, Kuran’la amel eden toplumları yükseltir. O’nun izinden gitmeyenleri de alçaltır. Unutmayalım ki, tatbik olunmayan

¹³ İhyâ, İmam Gazâlî, C.1, sh.1013

¹⁴ Müslim, Müsâfirîn 253; Tirmizî, Fezâilü’l-Kur’an 5

¹⁵ Ebû Dâvûd, Salât 349

¹⁶ Camiü’s-Sağır, C.2, 1986

¹⁷ Mesnevî, C. 5, b. 1394-1398

bilgilerden bir menfaat sağlanamayacağı gibi, inanılan, okunan, anlaşılan, fakat yaşanmayan Kur'an'dan da istenen faydalar sağlanamayacaktır.

Bırak o “çağdaşlar”, ne derse desin,
Hayat bir sınavdır, bu hüküm kesin,
Secde et ki; varsın Allah'a sesin;
Sanma ki, önünde seçenekler çok;
Ya Kurân, Ya Hüsrân; üçüncüsü yok.

(Cengiz Numanoğlu)

Allah, Kuran'ı okuyan, anlayan ve anladığı ile amel eden Müslümanlardan olmamızı nasip eylesin. Kuran, gönüllerimizin baharı, kalplerimizin şifası, hayat yolumuzun nuru ve kabirlerimizin aydınlığı olsun. Kur'an'la kalın!

Meselleri, hikmettir,
Kıssaları ibrettir,
O'nsuz hayat, zillettir,
Şüphesiz Kur'an'dır bu!..

(Z. Gül)

ALINACAK DERSLER

1. İlâhî kitapların asıl hedefi, tatbiktir.
2. Kur'an, kuşatan ve düzenleyen hükümleri belirlemiştir. Müslümanlar bu hükümleri hayata tatbik etmekle mükelleftirler.
3. Müslümanın hayatında Kur'an'ı okuyup anlama ve yaşamanın ayrı bir değeri vardır.
4. İnsanın ve içinde yaşadığı toplumun müsbet yönde değişmesi ve yükselmesi, Kur'an'ın hayata geçirilmesiyle mümkündür.

TAVSİYELER

1. Bu dersi ailemizle de işleyelim.
2. Peygamberimiz (s.a.v.)'in “ *Allah, bu Kelâm'la bir kısım kavimleri yükseltir, diğer bir kısmını da alçaltır*“ hadisini manasıyla birlikte ezberleyelim.